

SXEDIO.F39

9.7.1947: Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΛΟΡΔΟΣ ΟΥΙΝΣΤΕΡ ΠΡΟΣΚΑΛΕΙ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΛΑΟ ΝΑ ΜΕΤΑΣΧΕΙ ΣΕ ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΓΙΑ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΝΕΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Παρά τις αποφάσεις της Εθναρχίας ο Κυβερνήτης Λόρδος Ουίνστερ προχώρησε στις αποφάσεις του, σύμφωνα με τις οδηγίες που είχε από το Λονδίνο, και με διάγγελμά του προς τον Κυπριακό λαό, στις **9** Ιουλίου, ανακοίνωσε την πρόθεση του να προχωρήσει στη σύγκληση Διασκεπτικής Συνέλευσης σύμφωνα με τις αποφάσεις της Κυβέρνησης του που είχαν εξαγγελθεί τον Οκτώβριο του **1946**.

Με το διάγγελμα του ο Κυβερνήτης καλούσε τον Κυπριακό λαό να τοποθετηθεί και να δώσει απάντηση σ' αυτόν μέχρι τις **7** Αυγούστου, αν θα δεχόταν να παραστεί στη σύνελευση.

Ανέφερε ο Κυβερνήτης στο διάγγελμά του (ελεύθερη μετάφραση):

" Στο διάγγελμα, το οποίο σας απηύθυνα κατά τις **4** Απριλίου, λίγες ημέρες μετά την άφιξη μου στη Νήσο, σας μίλησα για την επιθυμία μου να επισπεύσω την εφαρμογή των σχεδίων για το μέλλον της Κύπρου, τα οποία είχαν αναγγελθεί από τον υπουργό των Αποικιών τον Οκτώβριο του **1946**. Τα σχέδια εκείνα αφοφορούσαν την εγκαθίδρυσιν νέου και περισσότερο προοδευτικού καθεστώτος στις εσωτερικές υποθέσεις της Κύπρου, την εφαρμογή προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας και την άρση των περιορισμών, οι οποίοι είχαν επιβληθεί στην Εκκλησία της Κύπρου και σε ορισμένα πρόσωπα κατά τα έτη που επακολούθησαν τα γεγονότα του **1931**. Καθώς γνωρίζετε προωθούμε το πρόγραμμα της οικονομικής ανάπτυξης με την ταχύτητα που επιτρέπει η γενική σπανιότητα εφοδίων και ανθρώπινου υλικού και πρόσωπα που απεκλείσθησαν από τη νήσο επέστρεψαν ή είναι ελεύθερα να επιστρέψουν. Οι νόμοι που αφορούν

την Εκκλησία ακυρώθηκαν και και λόγω αυτού, όσοι από σας ανήκουν στην ελληνορθόδοξη Εκκλησία έχουν τώρα πνευματικό αρχηγό που εκλέγηκε ελεύθερα, από τα μέλη της Εκκλησίας αυτής.

Το τελευταίο αυτό γεγονός με γεμίζει με βαθειά ικανοποίηση και ήταν από την επιθυμία όπως η εκλογή με κανένα τρόπο δεν θα επηρεασθεί η παραβλαφθεί από την συντρέχουσα παρουσία άλλων σπουδαίων ζητημάτων, που παρά την ανυπομονησία μου όπως το ζήτημα των συνταγματικών μεταρρυθμίσεων προωθηθεί, αποφάσισα ν' αναβάλω τη δημοσίευση των προτάσεων της Κυβέρνησης μέχρις ότου παρέλθουν οι φροντίδες για την αρχιτεκτονική εκλογή.

Τώρα όμως αισθάνομαι ότι είμαι ελεύθερος να θέσω ενώπιόν σας τα σχέδια της Κυβέρνησης για την πραγματοποίηση της επιθυμίας του υπουργού των Αποικιών που αναγγέλθηκε αναφορικά με τη δημιουργία κεντρικής νομοθετικής εξουσίας, η οποία να παρέχει στους αντιπροσώπους του Κυπριακού λαού την ευκαιρία να συσκέπτονται πλήρως με την Κυβέρνηση στη διαχείριση των εσωτερικών υποθέσεων της Νήσου.

Σκοπός μου είναι, όπως καλέσω στο εγγύς μέλλον σε Συμβουλευτική Συνέλευση **30** περίπου ή περισσότερο πρόσωπα, τα οποία θα αντιπροσωπεύουν όλα τα μεγάλα συμφέροντα και κοινότητες της νήσου και να ζητήσω από αυτούς να συζητήσουν μαζί και να υποβάλουν προτάσεις για τη δημιουργία του καταλληλότερου συνταγματικού μηχανισμού για τη μελλοντική διαχείριση των υποθέσεων του λαού της νήσου. Οι όροι της εντολής της συνέλευσης θα είναι απλοί και σαφείς:

Να κάμει συστάσεις προς την Κυβέρνηση της Αυτού Μεγαλειότητας στη μορφή συντάγματος το οποίο να εξασφαλίζει τη συμμετοχή του λαού της Κύπρου στη διαχείριση των εσωτερικών υποθέσεων της Νήσου, αφού λαμβάνονται κατάλληλα υπόψη τα συμφέροντα των μειονοτήτων.

Επιθυμώ να τονίσω εκείνο, το οποίο άλλωστε αυτοί οι όροι της εντολής καθιστούν καθαρό ότι

δηλαδή η συνέλευση δεν θα έχει να ασχοληθεί με συζητήσεις ή αποφάσεις στα πολιτικά εκείνα θέματα, τα οποία θα μπορούσαν να προκαλέσουν διχογνωμία μεταξύ συμφερόντων που συγκρούονται στη Νήσο, αλλά με τον καταρτισμό σχεδίου συντάγματος και τη δημιουργία πολιτικού μηχανισμού με τον οποίο θα είναι δυνατόν όπως τα θέματα αυτά συζητούνται εξονυχιστικά και λύονται κατά τον ευκολότερο τρόπο. Εκείνο, το οποίο οι όροι της εντολής κάμνουν επίσης τελείως καθαρό, είναι ότι η συνέλευση κατά την εξέταση από αυτή του μελλοντικού συντάγματος θα έχει ευρύτατη ελευθερία αναφορικά με τον μηχανισμό, τον οποίο θα εισηγηθεί. Δεν υπάρχει τετελεσμένο σχέδιο, το οποίο να αναμένει απλώς τυπική επισφράγιση, αλλά μια πραγματική ευκαιρία να αναγραφεί νέα σελίδα στην ιστορία της Κύπρου. Ελπίζω ότι το ίδιο καθορισμένο έργο θα αναληφθεί με πνεύμα απρόσωπης προσπάθειας από μέρους όλων εκείνων, τους οποίους καλώ άσχετα προς την πολιτική πίστη και τους δεσμούς του καθενός.

Όταν η συνέλευση συμπληρώσει το έργο της, το σύνταγμα το οποίο θα προτείνει, θα μελετηθεί από μένα και θα διαβιβασθεί ακολούθως προς τον υπουργό των Αποικιών, ο οποίος θα το θέσει ενώπιον της Κυβέρνησης της Αυτού Μεγαλειότητας. Κατά τη μελέτη των ποτάσεων της συνέλευσης από τον υπουργό των Αποικιών και εμένα θα εμφορούμαστε από ένα και μόνο σκοπό, να δώσουμε στο λαό της Κύπρου ένα Σύνταγμα, το οποίο θα αποτελέσει το μέσο εξασφάλισης σύμφωνα προς τη σύγχρονη πολιτική σκέψη, ενός συστήματος νόμου που προσφέρει δικαιοσύνη σε όλους, ανεξίθρησκεία, ελευθερία πολιτικής σκέψης και έκφρασης και κοινωνική ασφάλεια.

Εγινε εισήγηση, όπως η συνέλευση αυτή εκλεγεί απ' ευθείας με λαϊκή ψηφοφορία με τον τρόπο αυτό όμως θα υπήρχε κίνδυνος ότι συμφέροντα και κοινότητες, οι οποίες είναι ορθό να έχουν φωνή στις σπουδαίες αυτές συσκέψεις για τον μελλοντικό κυβερνητικό μηχανισμό, θα στερούνταν του

δικαιώματος αυτού, και αν ακόμη το σύστημα εκλογής αυτό καθ' εαυτό δεν θα παρέβλαπτε τις συστάσεις της Συνέλευσης ως προς τον Κυβερνητικό μηχανισμό του μέλλοντος. Αποφάσισα, συνεπώς, να καλέσω τους κυρίους των οποίων τα δημόσια αξιώματα αναφέρονται κατωτέρω, όπως υπηρετήσουν στη συνέλευση και να καλέσω επίσης τις οργανώσεις και τα ιδρύματα, τα οποία περιλαμβάνονται στον κατάλογο όπως υποδείξουν μεταξύ των μελών τους, με τον τρόπο που θα νομίσουν κατάλληλο, τον αριθμό των αντιπροσώπων, ο οποίος σημειώνεται παραπλεύρως στα ονόματά τους, για να εκφράσουν τα συμφέροντά τους:

1. Οι δήμαρχοι των πέντε πόλεων.
2. Ο δήμαρχος Λεύκας.
3. Ένας αντιπρόσωπος των Μουσουλμάνων δημοτικών συμβούλων των έξι μεγάλων πόλεων της νήσου.
4. Ένας αντιπρόσωπος όλων των αγροτικών δήμων της νήσου εκτός από τη Λεύκα.
5. Τα πέντε μέλη της Επιτροπής της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας.
6. Δύο αντιπρόσωποι του Εμπορικού Επιμελητηρίου.
7. Δύο αντιπρόσωποι των Παλαιών Εργατικών Συντεχνιών.
8. Ένας αντιπρόσωπος των Νέων Συντεχνιών.
9. Ένας αντιπρόσωπος των τουρκικών Εργατικών Συντεχνιών.
10. Ένας αντιπρόσωπος της Ένωσης Βιομηχάνων.
11. Ένας αντιπρόσωπος του δικηγορικού Σώματος Κύπρου.
12. Ένας αντιπρόσωπος της ιατρικής εταιρείας.
13. Ένας αντιπρόσωπος των δασκάλων Μέσης Παιδείας.
14. Ένας αντιπρόσωπος του Τύπου.
15. Δύο αντιπρόσωποι της ΠΕΚ.
16. Ένας αντιπρόσωπος της Τουρκικής Ένωσης Γεωργών.

Επιπρόσθετα και μετά από αυτά, προτίθεμαι να καλέσω τέσσερα το πολύ άτομα, που απολαύουν εκτίμησης στην κοινωνία και τα οποία δεν ταυτίζονται με οποιονδήποτε οργανωμένο σώμα άλλως αντιπροσωπευόμενο και των οποίων η συμβουλή, λόγω της πείρας τους, θα κρινόταν πολύτιμη.

Η Συνέλευση θα συσκέπτεται υπό ανεξάρτητο πρόεδρο, είμαι δε πολύ ευτυχής που μπορώ να αναγγείλω ότι εξασφάλισα τη συγκατάθεση του Σερ Εντουαρτ Τζάκσον, όπως υπηρετήσει υπό την ιδιότητα αυτή. Πιστεύω ότι ορθώς λέγω ότι ο Σερ Εντουαρτ θα απολαύει της πλήρους εμπιστοσύνης σας. Για να αναλάβει τη νέα αυτή ευθύνη, θα απαλλαγεί από τα καθήκοντα του ως Αρχιδικαστή, τα οποία κατά τη διάρκεια των εργασιών της Συνέλευσης θα εξασκούνται από κάποιον άλλο λειτουργό. Κατά τον τρόπο αυτό η Συνέλευση θα έχει το πλεονέκτημα τριών υπηρεσιών όχι μόνο ενός πολύ διακεκριμένου νομομαθούς, αλλά ενός ανδρός που έχει απaráμιλλη γνώση και πείρα του έργου που έχετε στα χέρια σας, διότι ο Σερ Εντουαρτ Τζάκσον έλαβε ενεργό μέρος στη σύνταξη και την εφαρμογή των συνταγμάτων, τα οποία εγκαθιδρύθηκαν στην Κεϋλάνη κατά το **1931** και στη Μάλτα κατά το **1939** και υπήρξε μέλος των εκτελεστικών και των Νομοθετικών Συμβουλίων διαφόρων κτήσεων για **25** και περισσότερα χρόνια.

Η συνέλευση υπό τον πρόεδρο της θα αφεθεί καθ' ολοκληρίαν ελεύθερη και ανεξάρτητη, να κανονίσει τις μεθόδους εργασίας και τη διαδικασία της. Σε καμιά υπαγόρευση ή επέμβαση δεν θα υπόκειται.

Τολμώ να εκφράσω μια μόνο ελπίδα, ότι δηλαδή όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα αναγνωρίσουν ότι είναι επιθυμητό να μη επιτραπεί ή παράταση επί μακρό των εργασιών της συνέλευσης. Κανένας δεν θα επιθυμούσε όπως οι συζητήσεις στα σπουδαία ζητήματα, τα οποία θα εγερθούν, επισπευσθούν άτοπα. Αλλά περιττή βραδυπορία μπορεί και πρέπει να αποφευχθεί ώστε το παρόν σύστημα διακυβέρνησης να αντικατασταθεί σύντομα από ένα σύνταγμα, το οποίο να παρέχει στο

λαό της νήσου την κατάλληλη συμμετοχή στις διασκέψεις της Κυβέρνησης του και την ευκαιρία να καταλάβει ψηλές θέσεις στην Κυβέρνηση αυτή. Εν πάση περιπτώσει, αυτό δεν σημαίνει ότι φρονώ ότι τα μέλη πρέπει να αναλάβουν το έργο τους απaráσκευα. Εκτιμώ πλήρως την ανάγκη, όπως κατατοπισθούν προσεκτικά από εκείνους που αντιπροσωπεύουν. Είναι ουσιώδες όπως πράξουν τούτο προτού συναντηθούν στη Συνέλευση, ώστε οι γνώμες τους να τυγχάνουν της έγκρισης και της υποστήριξης των ογανώσεων τους. Η πρόθεσή μου είναι να δώσω αρκετή ευκαιρία για τέτοια προκαταρκτική συζήτηση μεταξύ του χρόνου που θα αποφασισθεί η συγκρότηση της συνέλευσης και του χρόνου που θα συγκληθεί αυτή.

Το διάγγλεμα αυτό φέρει τη Κύπρο σε μια αποφασιστική και μοιραία καμπή της μακράς ιστορίας της. Καλώ όλους τους καλής πίστης, οι οποίοι επιθυμούν το καλό της νήσου, να λάβουν την ευκαιρία αυτή και να συνεργασθούν μαζί μου και με τους συμβούλους μου στην επεξεργασία των σχεδίων αυτών. Πρόκειται για ευκαιρία, η οποία απαιτεί ευρύτητα απόψεων, ειλικρίνεια και αλήθεια. Εάν συνεργασθούμε τώρα με εντιμότητα και αμοιβία συντροφικότητα η Κύπρος θα μπορέσει να σημειώσει, μεγάλο βήμα προόδου. Πολλές θύελλες θα εκσπάσουν πάνω σε ένα ανήσυχο και δυστυχή κόσμο, κατασπαρμένο με δυσκολίες προτού λυθούν τα τρομερά προβλήματα που κληροδότησε ο τρομερός πόλεμος. Ενώ στην Κύπρο διεφύγαμε πολλές καταστροφές, οι οποίες έπληξαν άλλους λαούς. Τώρα ως συνετοί άνθρωποι, ας τακτοποιήσουμε τον οίκο μας ώστε να μπορεί να ίσταται ακλόνητος εναντίον των ανέμων, οι οποίοι θα σείουν εκ θεμελίων τους οίκους εκείνων, οι οποίοι θέτουν πρώτα τον πατριασμό και αγνοούν την κοινή λογική.

Όταν έδωσα τον όρκο μου με τη ανάληψη των καθηκόντων μου ως Κυβερνήτης σας, είπα τα ακόλουθα: "Θα είμαι δίκαιος προς τους νόμους και τα έθνικά της αποίας αυτής, χωρίς φόβο ή εύνοια, συμπάθεια ή πάθος.

Ο Θεός ας με βοηθήσει". Σας επαναλαμβάνω την υπόσχεση αυτή σήμερα οπότε βρισκόμαστε, όπως πιστεύω, στο κατώφλι μιας νέας εποχής για την Κύπρο. Καθώς τα σχέδια, τα οποία βρίσκονταν τώρα μπροστά σας, έχουν καταρτισθεί με πλήρη ειλικρίνεια σκοπού και με τη μοναδική επιθυμία να αποβούν το μέσο παροχής δικαιοσύνης, ασφάλειας και ευτυχίας σε εκείνους τους οποίους επηρεάζουν, αισθάνομαι ότι μπορώ να σας καλέσω όχι μόνο να συνεργασθείτε μαζί μου στην εφαρμογή τους, αλλά και να προσευχηθούμε μαζί, όπως ο Θεός επιδαψιλεύσει σ' αυτούς την ευλογία του".